

Guidning av Västra Tunhems kyrka

Välkommen till Västra Tunhems kyrka!

Här följer en kort orientering av kyrkans historia. Om Du vill ha åskådningsmaterial till det jag nu berättar, förflytta Dig gärna till fönstret längst ner till vänster, där det finns modeller uppställda.

Du står nu vid kyrkans norra vägg och vi börjar med att titta på 1100-tals kyrkan:

Troligen uppfördes den första kyrkan här omkring år 1180. Byggnaden var drygt 13 meter lång och knappt 9 meter bred. Den hade ett kor som bildade en kvadrat på 5 x 5 meter.

Långhusets södra mur ingår alltså i nuvarande kyrkans vägg mot söder. Fördjupade linjer i putsen på kyrkans yttersida utmärker detta äldsta parti. Norra muren gick ungefär i den nuvarande mittgången. Ingången fanns i södra muren på samma plats som ingången är idag.

Vi går vidare till nästa modell som är från 1400-talet:

När systerkyrkorna i Randhem och Malöga slopades skedde istället en om- och tillbyggnad i Tunhem. Kyrkan förlängdes mot väster och försågs med torn eller en större takryttare. Kyrk-klockorna flyttades aldrig till det nya tornet, utan fanns kvar i en klockstapel, vars grund man har hittat strax nordväst om det nuvarande tornet.

En sakristia av sten uppfördes på norra sidan av koret och ett vapenhus av trä framför ingången på södra väggen. Under golvet i koret har man funnit ett litet källarrum på 1 m x 1 m, där nattvardsvinet förvarades.

År 1557, när Gustav Vasa var kung, utnämndes kyrkoherden i Tunhem till Superintendent över ett stift, som omfattade Värmland, Dalsland och delar av Västergötland. Tunhems kyrka blev domkyrka. Upphöjelsen varade dock bara i tre år. När Gustav Vasa dog år 1560, återgick området till Skara stift.

Nästa modell är från 1700-talet:

Genom den utbyggnad som ägde rum under åren 1736-1740 blev kyrkorummet mer än dubbelt så stort. Utvidgningen skedde både mot norr och mot öster, där koret enligt tidens smak fick en tresidig avslutning. Öster om själva kyrkorummet byggdes en ny sakristia.

En ny ingång mot norr öppnades och där byggdes ett vapenhus av sten. Kyrkan hade nu två vapenhus, ett i söder av trä från 1400-talet och det nybyggda i sten mot norr.

Och så till den fjärde och sista modellen:

År 1810 uppfördes det nuvarande tornet i anslutning till kyrkans västra gavel. Genom detta fick kyrkan en ny huvudingång och ett stort vapenhus. Man slopade det gamla vapenhuset på södersidan, men behöll ingången. Vapenhus och dörr mot norr togs bort. När nu tornet var klart, revs den gamla klockstapeln och klockorna flyttades dit och där har de sin plats ännu idag. Den lilla klockan är av medeltida ursprung.

Den andra är omgjuten sista gången i mitten av 1700-talet.

År 1912 påbyggdes tornet med den huv och spira som finns idag.

Nu föreslår jag att Du flyttar Dig till mittgången, så att Du kan se kyrkan i sin helhet:

På 1870-talet slopades de gamla kyrkbänkarna och ersattes med nya. En av dessa spetsiga gavlar finns ännu kvar och är placerad ute i vapenhuset.

Under åren 1907 till 1908 företogs en ny restaurering. Återigen anskaffades nya bänkar och också en ny altarring. Pelarna bekläddes med bräder till den fyrkantsform, som de har än idag.

Gå nu framåt i gången:

Under åren 1937-38 gjordes stora förändringar inne i kyrkan. Trägolvet avlägsnades och ersattes med massivt betongunderlag. Koret höjdes. Dopaltaret murades upp och bänkarna försågs med dörrar. Läktaren

byggdes ut för att ge plats både åt en utbyggd orgel och åt kören. Bänkar, pelare och läktaren målades i en grågrön kulör.

Vid den senaste renoveringen år 1990 förkortades kyrkorummet för att ge plats åt kapprum, toalett och skrudkammare under läktaren. De 1937 igenmurade fönstren i koret öppnades på nytt. Konserveringsarbete utfördes på takmålningar, predikstol, altartavla, basunängel, epitafier och tavlor. Kyrkan fick också en ny färgsättning. Arkitekt vid renoveringen var Jerk Alton.

Gå så långt fram i mittgången Du kommer och titta mot predikstolen:

År 1654 lät Lennart Torstenssons änka Beata de la Gardie skänka predikstolen. Torstensons och De la Gardies vapensköldar finns på predikstolstakets framsida.

På själva predikstolen syns Kristusgestalten i mitten omgiven av de fyra evangelisterna med sina symboler: Matteus med änglen, Markus med lejonet, Lukas med oxen och Johannes med örnen.

Ängeln, som bär timglaset, är gjord av Anders Persson från Hol och själva timglaset skänkt av ryttaren Norrman i Önan.

Titta nu mot altaret:

Altartavlan tillverkades år 1754 av Johan Peter Veber, Göteborg. I mitten ser vi Maria och Johannes, som står på var sin sida om den korsfäste Jesus. I omramningen ser vi på den södra dvs. högra sidan Petrus med himmelrikets nycklar och på den norra dvs. vänstra sidan Paulus med andens svärd. Överst tronar lammet med fridsbaneret och längst ner en nattvardsframställningen.

Mitt i koret i taket hänger en basunängeln som också den är tillverkad av J. P. Veber.

Vänd Dig nu mot dopfunten:

Dopfunten är från 1200-talet och gjord av täljsten. Rester av en äldre

sandstensdopfunten förvaras i vapenhuset.

De två änglaskulpturer, som 1937 inkomponerades i altarpuppsatsen vid dopaltaret, är från medeltiden.

Inne i kyrkan finns flera gravhällar, epitafier och minnestavlor. Vi skall titta närmare på ett par av dem. På väggen alldeles till höger om dopaltaret finns den första gravhällen:

Adelssläkter inrättade under 1500-talet murade gravrum under kyrkans mittgång.

Utanför kyrkans norra mur, på den plats där idag kapprummet är placerat, inrättade överste Olof Silfwerlood en grav.

Den konstrikt arbetade hällen med bilder av Silfwerlood, hans bägge hustrur och deras barn ser du idag uppsatt på söderväggen bredvid dopaltaret.

Olof Silfwerlood var en svensk militär och adelsman. Han blev sägenomspunnen, främst under 1800-talet, på grund av sin mycket långa militära karriär i en tid med få och korta fredsperioder. Han deltog i bl.a. i Trettioåriga kriget och blev sårad i slaget vid Lützen. Han dog den 15 april 1676 på Fristorp, över 90 år gammal.

På motsatta väggen lite längre ned i kyrkan till vänster om predikstolen, finns släkten Silfwerloods begravningsvapen i rött med tre kanonkulor.

Fortsätt nu att titta på norra väggen på andra sidan om fönstret:

Där hänger en Minnestavla i grön marmor från 1868 till minne av Afrikaresenären Karl Johan Andersson, son till "Sveriges siste björnjägare" L. Loyd. Karl Johan Andersson gjorde upptäcktsresor till sydvästra Afrika och skickade hem massor av fåglar. Många av dessa finns nu på Vänersborgs Museum.

Vi återgår till södra väggen och tittar på nästa gravhäll:

Utanför kyrkans södra mur anlade Forstenasläkten sitt gravkor. Här fick en gång Lennart Torstenssons föräldrar sitt vilorum. Fältmarskalk

Lennart Torstensson var en av sin samtids mest framgångsrika fältherrar bl.a. under trettioåriga kriget. Han ligger själv begravnen i Riddarholmskyrkan i Stockholm.

Gravhällen är idag uppsatt på kyrkans södra innervägg mittför gravkammaren. Till denna ledde en dörr genom muren ned i gravrummet. Platsen utmärks idag med en nisch i väggen på insidan och en fördjupad linje i putsen på utsidan.

Lite längre ned på södra sidväggen ser Du fler gravhällar från den här tiden. Dessa har tidigare fungerat som golv, men är idag uppsatta på väggarna.

På vardera sidan om södra ingången ser du två stenar. En är Pehr Nilssons Kafle å Nygård, som dog år 1645 och den andra är hans maka Carin Göransdotter av Forstenasläkten.

Nu går vi tillbaka fram mot koret för att titta på två epitafier:

(Epitafium är en med inskrift försedd minnestavla över en död person.)

På norrväggen till höger om predikstolen hänger ett epitafium över överste Strömschöld skuret i trä kring en minnestavla av sten.

På södra korväggen, till vänster om dopaltaret, hänger ett epitafium över två präster som tjänstgjort i Tunhem. Petrus Grotte, död 1682 och Eric Omoenius, död 1701.

Som avslutning på vår rundtur höjder vi blicken mot de fantastiska takmålningarna som gjordes under åren 1754 och 1755 av mästern Johan Vahlin, Skara.

De bibliska framställningarna i takets hålkärl visar i Zig-Zagföljd från korets norra sida

Världens skapelse - människans skapelse –syndafallet - bebådelsen - Jesu födelse – Jesu frambärande i templet – korsfästelsen – uppståndelsen - himmelfärden och återkomsten.

Bilden av helvetet ovanför läktaren är till större delen dold av orgeln.

Om Du vill få ytterligare information om takmålningarna finns en broschyr just om dessa här i kyrkan.

Takmålningarna är inte bara avsedda att pryda kyrkans tak. Kyrkan vill också berätta om den kristna tron för den som frågar, söker och längtar.

Ta god tid på Dig för Ditt besök här i vår kyrka, på en plats som är så fylld av minnen. Den vill också vara en plats idag, för människor som behöver kraft att leva och inspiration att bygga vidare på en grund som redan är lagd.

Vi slutar med psalm 56 vers 4 i den svenska psalmboken:

*Huset som kallas Herrens hus
bör vi dock älska och ära
såsom en fristad, varm och ljus,
ja, såsom hemmet, det kära.
Härliga ting förkunnas där.
himmelens förgård kyrkan är,
där vill vår Herre oss möta.*